

TARIK BUĞRA'NIN “HAYAT BÖYLEDİR İŞTE” HİKÂYESİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Fatih SAKALLI*

Öz

Türk romanının önemli isimlerinden birisi olan Tarık Buğra, aynı zamanda yüzü aşkın hikâyenin de sahibidir. Bu çalışmada Tarık Buğra'nın 'Hayat Böyledir İşte' adlı hikâyesi üzerine bir değerlendirme yapılacaktır. Tarık Buğra üzerine yapılmış ciddi çalışmalardaki hikâye üzerine yapılan yorumlara da yer verilecektir. Ayrıca hikâyenin kurgusunu oluşturan temel unsurlar şekillerle ifade edilerek okuyucuların hikâyeyi daha kolay anlamlandırmaları sağlanmaya çalışılacaktır.

Anahtar Sözcükler: Tarık Buğra, Hayat Böyledir İşte, Hikâye, Değerlendirme.

AN EVALUATION ON THE STORY OF 'LIFE İSE LIKE THIS' TARIK BUĞRA'S

Abstract

Tarik Buğra, one of the important names of the Turkish novel, also owns the story of over a hundred. In this study, an evaluation will be made on Tarık Buğra's story titled 'Life is Like This'. There will also be comments on the story on serious studies on Tarık Buğra. In addition, the basic elements of the story's fiction will be expressed in shapes, and readers will try to make the story easier to understand.

Key Words: Tarık Buğra, Life is Like This, Story, Evaluation.

* Doç. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

e-posta: fsakalli@gazi.edu.tr

Geliş/Received: Temmuz/July 2018, Kabul/Accepted: Aralık/December 2018

Giriş

Edebiyatın farklı türlerinde eserler veren ve daha çok romancı kimliğiyle tanıdığımız Tarık Buğra'nın süreli yayınlarda neşredilen ve kitaplaşmış birçok hikâyesi de bulunmaktadır. Üniversitede okuduğu öğrencilik yıllarında hikâyeler yazmaya başlayan Buğra'nın hikâyeciliğinin ve hikâyelerinin, romancılığının ve romanlarının gerisinde kaldığını söylemek mümkündür. Fakat bu ifadeden Buğra başarılı bir romancıdır ama iyi bir hikâyeci değildir anlamı da çıkartılmamalıdır. Tarık Buğra ile ilgili bir doktora tezi hazırlamış olan Yıldırım Bulut, yazarın hikâyeciliği ile ilgili şu bilgileri verir: *“1948-1969 yılları arasında yazdığı 110 hikâyesi olan Buğra'nın 56 hikâyesi kitaplarına alınmış durumdadır... Buğra'nın durum hikâyesi olarak da adlandırabileceğimiz hikâyelerinde konu, üç ana olgu üzerinde şekillenir. Bunlar; taşra yaşantısı, orta halli ailelerin yaşamı ve aşkı tatmak isteyen gençlerin uğradıkları hayal kırıklıklarıdır. Elde edilemeyenler ve durdurulamayan zamanın geçişi karşısında kişinin duyduğu ümitsizlik ve çaresizlik, bütün hikâyelerinde ön planda tutulmuştur.”* (Bulut, 2016: 56-59) Makalemize konu olan “Hayat Böyledir İşte” adlı hikâyesi, müşahit anlatıcının bakış açısından anlatılmaktadır. Bir yaz mevsiminde ikinci vakti, gittiği yerden dönmekte olan anlatıcı, bindiği trenin bir Anadolu kasabasındaki istasyonda durmasıyla pencereyi açar. İstasyon memurunun karısını görür. Onunla göz göze gelmeleri anlık bir olaydır. Tren istasyondan hareket edip hızını artırınca, artık onu göremez olur; kilometrelerce kadının hayaliyle yaşar. Kadının geçmişini, şimdiki halini kısacası hayatını zihninde kurgulamaya başlar. Bu kurguyla beraber, hikâyenin anlatıcı kahramanının içinde bulunduğu reel zamandan genç kadının hayatının anlatıldığı irreal zamana bir geçiş başlar. Bu geçişler, hikâye boyunca reel-irreal zaman arasındaki gelgitleri de beraberinde getirir. Genç kadın, küçükken yine bir Anadolu kasabasındaki hoş bir sokakta oturmaktadır ve köşedeki evde oturan karayağız ilkokul öğretmenini sevmektedir. Fakat tüccar olan babasının işlerinin kötü gitmesiyle genç kadın, ilk gelen görücüsüne muhtemelen başlık parası alınarak satılır. Görücü usulüyle yapılan bu evlilik örf ve adetler dikkate alınarak gerçekleştirilir ve genç kadın, kendisinden yaşça büyük olan istasyon memuru kocasıyla birlikte yine Anadolu'da başka bir kasabaya gelir. İstasyon binasında oturmaktadırlar. Anlatıcı, genç kadının zamanla kocasıyla aralarında geçebilecekleri kurgulamaya devam ederken bir taraftan da genç kadına acımaktadır. Genç kadının hikâyenin sonunda bir kızı olur. Kadın, kızının okumasını istemesine rağmen kocası bu durumu pek

umursamamaktadır ve "kız değil mi?" gibi bir tavır takınır. Birkaç ay sonra terfi edecek kocası ona büyük bir istasyona ve gara nakil olabileceklerinden bahseder. Kadın bu sayede kızını okutabileceğini düşünür. Bunda genç kadının bilinçaltında yer etmiş olan karayağız ilkökul öğretmenin de etkisi vardır. Nakil emri gecikmiştir. Muhtemelen ilkökul çağına gelmiş olan kızı yüzünden eylül ayından önce ilkokulu olan bir yere taşınmayı umar. Hikâyenin sonunda anlatıcı, yılların su gibi geçtiğinden ve geride kalanların artık genç kadına hayal gibi geldiğinden bahsederek hikâyeyi bitirir.

"Hayat Böyledir İşte" adlı hikâyeyi görsel olarak şu şekilde ifade etmemiz mümkündür:

Karşılaşma: Anlatıcı ile genç kadının istasyonda bir anlık göz göze gelmeleriyle anlatıcının genç kadının hayatını zihninde kurgulaması

Anlatıcı ↔ Genç Kadın

Çatışma:

İstasyon Memuru	←	Genç Kadın	→
Karayağız İlkokul Öğretmeni			
Evlilik	←	Aşk	→
Bugün (Şimdi)	←	Geçmiş	→
Mevcut Olan	←	İdeal Olan	→
Gerçek	←	Hayal	→

Hikâyedeki genç kadınla anlatıcının göz göze geldikleri an, bütün bu çatışmaların bir arada yaşandığı andır. Hikâye, genç kadının gençlik yıllarındaki hayalleriyle evlendikten sonraki gerçek hayatının çatışması üzerine kurgulanmıştır. Genç kadının istasyonda trenin penceresinden gördüğü anlatıcı, genç kadının ulaşmak isteyip de ulaşamadığı bir yaşam tarzının ifadesi olarak düşünülebilir. Aslında yukarıda gösterilen çatışmaların hepsini hayal- gerçek arasındaki çatışma başlığı altında toplamak da mümkün olabilir.

Zaman

Reel Zaman: Bir yaz mevsimi ikindi vakti

İrreel (Anlatılan Zaman): Genç kadının geçmişinin ve şimdiki hâlinin anlatıldığı kısımlar.

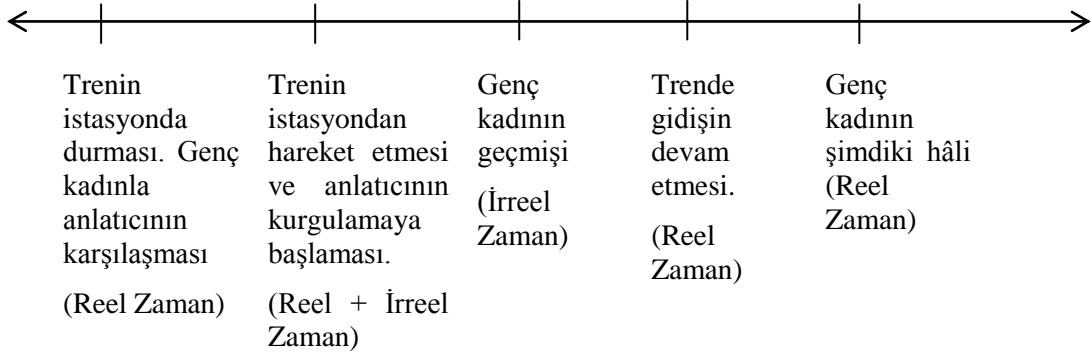
Mekân

Kapalı Mekân: Tren**Açık Mekân:** Anadolu'da bir kasaba, bir istasyon

Ayrıca genç kadının çocukluğunun geçtiği kasaba, sokak, istasyon binasındaki odası, kocasıyla oturduğu çamlık diğer mekânlar olarak karşımıza çıkar.

Şahıs Kadrosu

1. Genç Kadın — Anlatıcı (Dıştan müdahale)
2. Genç kadının kocası (İstasyon memuru) ve diğer bahsedilenler
3. Karayağız ilkokul öğretmeni
4. Kocasının küçük kardeşi
5. Kız çocukları
6. Genç kadının babası ve annesi

Metin Halkaları

Bu hikâye, hayatın her zaman bize isteklerimizi vermediğini, hayal ettiklerimizin çoğu vakit gerçekleşmediğini ve acı dolu anılarla birleşen yaşantı halini anlatır. Hikâyenin adı olan "Hayat Böyledir İşte" ifadesi de bunun bir göstergesidir. Hikâyedeki "Tren" geçip giden hayatın bir sembolü olarak düşünülebilir. Trenin hızlı gitmesi, hayatın bir çırpıda geçtiğini ifade eder. Anlatıcının istasyonda açtığı pencere ise aslında reel dünyadan irreel dünyaya açılır. Her şey, anlatıcının pencereden gördüğü genç kadınla göz göze gelmesiyle başlar. Anlatıcı o andan itibaren genç kadının hayatını zihninde kurgulamaya başlar. Mehmet Kaplan *Hikâye Tahlilleri* adlı kitabına aldığı ve tahlil ettiği hikâye ile ilgili şu tespitlerde bulunmaktadır:

"Hikâyenin başlığını teşkil eden 'Hayat Böyledir İşte' cümlesinde bir kader fikri gizlidir. Kadın hayatında özlediği saadete ulaşamamıştır. O, mahallesinde 'köşedeki evinde oturan karayağız ilkokul öğretmenine âşık olduğu hâlde, işleri düzgün gitmeyen babası, ilk kismette onu görücü usulü ile hiç tanımadığı istasyon müdürüne pek ucuza satmıştır. Hikâyede mekân kadar zamanın da büyük rolü vardır. Yazar, kadının hayat hikâyesini anlatırken, hayal ve ümidin hâkim olduğu genç kızlık yılları ile evlendikten sonraki acı gerçek arasındaki tezadı da önemle belirtir." (Kaplan, 2003: 247-248) Hikâye herhangi bir olayı anlatmamaktadır. Hikâyenin daha çok bir acıma duygusu üzerine kurulduğu belirtilebilir. Buğra'nın hikâyeyi romantik bir üslûpla kaleme aldığı görülür. "Hüzün tatlı ve dost bir duygudur." vb. cümleler bunu gösterir. O, cansız varlıkları hareketli gibi göstererek hikâyeye bir canlılık katar... "Tren ağır ağır yürüdü", "İstasyon binası bize doğru ilerledi." vb. Ayrıca yazar, tasvir ve gözlemlere de yer vermiştir. "Şu karşımızdaki çamlar müstesna...", "Odalar, bomboştu, duvarlar çırılçıplak, manzara dilsizdi." vb. Ayrıca Tarık Buğra, hikâyede tabiatı da çok güzel işlemektedir. "Güneş aylardan sonra ilk defa ısıtıyordu. Toprakta ve ağaçlarda bir uyanma vardı ve kolayca seziliyordu." vb. Geçmişle hâli iç içe işleyen hikâyenin okuyan herkeste farklı duygular uyandırabileceği söylenebilir. Ebru Burcu Yılmaz da Tarık Buğra ile ilgili hazırladığı doktora çalışmasında şu ifadelerle yer verir: *"Bir tren yolculuğu esnasında istasyon memuru ve eşiyle ilgili gözlemlerinden hareketle onların hayatı ile ilgili bir hikâye kurgulayan anlatıcı, yaptığı değerlendirmelerle kişileri tanıtıcı bilgiler vermekle birlikte bir takım sosyal problemlerin eleştirisini yapar. Kızların görücü usulüyle evlenmeye zorlanması, kız çocuklarının eğitime önem verilmemesi gibi sorunların üzerinde duran müşahit anlatıcı, aynı zaman hayat, aşk, evlilik, aile gibi konularla ilgili düşüncelerini de ortaya koyar."* (Yılmaz, 2012: 148) Tarık Buğra hikâyede toplumsal konulara da parmak basmaktadır. İlk olarak genç kadının görücü usulü ile evlendirilmesi, bir mal gibi satılması ve neticesinde yaptığı evliliğin onu mutsuz etmesi, ikinci olarak genç kadının kızını okutmak istemesine karşın kocasının "Kız değil mi?" gibi bir cevapla Anadolu'nun birçok yerinde karşılaşılan düşünce yapısı, üçüncü olarak buldukları yerde bir ilkokulun dahi olmaması ve Anadolu'da iyi bir yaşam standardının bulunmaması, ulaşımın problemlili olması vb. Bütün bunlar bir araya getirildiğinde Tarık Buğra'nın sosyal meseleler karşısında duyarlı bir yazar olduğu ifade edilebilir. Tuncer ise bu hususu Tarık Buğra'nın hikâyeleri üzerine hazırladığı çalışmada şöyle belirtir: *"Tarık Buğra'nın bu hikâyesinde görücü usulüyle evlenmeye hiciv vardır. Kadere boyun eğmeyi, kaçınılmaz bir gerçek olarak görüyoruz. Sevdiği ilkokul öğretmeniyle evlenemeyen kızın, babası tarafından ilk kismette istasyon memuruna verilmesine*

hayıflanma sezilmektedir... Hikâyede dikkate değer bir nokta da, kız çocuğuna gereken değerin verilmeyişidir. ” (Tuncer, 1992: 26) Bu nedenle hikâyenin sosyal meselelere de vurgu yapan bir edebi metin olduğu ifade edilebilir.

Sonuç

Sonuç olarak ‘Hayat Böyledir İşte’ hikâyesi iki şekilde düşünülebilir. Birincisi anlatıcının trenle yapmış olduğu yolculuk, ikincisi ise anlatıcının zihninde kurgulamış olduğu istasyonda gördüğü genç kadının hayatı. Birincisini yani anlatıcının içinde bulunduğu zamanı ‘Reel Zaman’ şeklinde adlandırsak, zihninde kurguladığı genç kadının hayatını anlattığı zamana da ‘İrreal Zaman’ diyebiliriz. Zaten hikâye de bu ikisinin birlikteliğinden oluşur. Asıl hikâye ise anlatıcının zihninde kurguladığı genç kadının hayatıdır. Anlatıcı, genç kadın vasıtasıyla okuyucuya bir mesaj vermek ister. Tarık Buğra, bu hikâyede genç kadın vasıtasıyla insanın yalnızlığını ve mutsuzluğunu anlatır ve hikâyede anlatıcı sayesinde (onun devamlı sorular sorarak genç kadından cevap beklemesi şeklinde) kendisini ön plana çıkarır. O, duyguları işin içine katar ve bizim de kendisi gibi düşünmemizi ister. Hikâye aslında bir hayalde yaşamının ürünüdür. Anlatıcının genç kadının hayatını zihninde kurmasının bir sonucudur. Gerçeklik ise anlatıcının trenle yaptığı yolculuk ve istasyondaki genç bir kadınla göz göze gelmesinden ibarettir.

KAYNAKÇA

Bulut, Yıldırım (2016) **Tarık Buğra’nın Romancılığı**, Ankara: Gece Kitaplığı Yay.

Kaplan, Mehmet (2003) **Hikâye Tahlilleri**, 9. bs. İstanbul: Dergâh Yay.

Tuncer, Hüseyin (1992) **Tarık Buğra’nın Hikâyeleri Üzerinde Bir İnceleme**, İstanbul: MEB Yay.

Yılmaz, Ebru Burcu (2012) **İnsanı Yüceltme Kaygısında Bir Yazar Hikâye ve Romanlarıyla Tarık Buğra**, Ankara: MEB Yay